

В Україні шукають шляхи відновлення деградованого ґрунту: проблему ускладнила війна, але вихід є

9 грудня відбулася III конференція «Національний виклик: Деградація ґрунтів чи відновлення їх родючості?», присвячена проблемі деградації ґрунтів та пошуку шляхів її вирішення в Україні. Цього року фокус обговорення зосереджений на деструктивному впливі воєнних дій на ґрунти.

Організаторами заходу виступив Комітет з відродження родючості ґрунтів ГС «Органічна Україна», який очолює гендиректор компанії БТУ-ЦЕНТР Владислав Болоховський, у партнерстві з проектом «Німецько-українська співпраця в галузі органічного сільського господарства», FAO, асоціацією «Українське ґрунтове партнерство», Global 100% RE Ukraine, МХП і бізнес-школою МІМ.

Конференція включала три інформаційно-дискусійні блоки: «Деградація ґрунтів: нові виклики та перспективи», «Сучасні методи визначення здоров'я ґрунту» та «Практичні кроки до відродження родючості ґрунтів». Під час зазначених секцій спікери та учасники обговорили різноманітні аспекти деградації ґрунтів, такі як визначення ступеня деградації ґрунту та його мікробіому, практичні інструменти оздоровлення у різних випадках деградації, відновлення родючості.

Деградація ґрунтів – проблема світового масштабу. Це різні види ерозій, виснаження, вплив посухи та несприятливих кліматичних умов. В Україні показник ерозії становить 57,5%, а щорічна втрата гумусу дорівнює 65 кг/га. Деградація ґрунту залишається однією

з рушійних сил зміни клімату через викиди парникових газів та зменшення поглинання вуглецю. У свою чергу, зміна клімату посилює деградацію земель – це взаємопов'язані процеси. Представник FAO Тетяна Сантіванез констатувала, що за останні два століття темпи деградації земель пришвидшилися через посухи, урбанізацію та безвідповідальне ведення сільського господарства. Але під егідою FAO реалізуються ініціативи для протидії руйнівним процесам: створені цифрові карти земель та агрохімічні паспорти ґрунтів для подальшого картографування, розроблені метадані для бази даних профілю та агрохімії ґрунту, проведене пілотне тестування системи моніторингу LDN (нейтральність деградації земель) тощо.

Окрема секція конференції була присвячена сучасним методикам визначенням здоров'я ґрунту. Європейським досвідом AgTech-напрямку поділилися Юрген Шварцентайнер (Farmtastic Consulting GmbH), Рафал Ігельський (SomiGRO) та Філіп Гелен (Biome Makers). Так, CEO компанії SomiGRO Рафал Ігельський розповів про систему мікробіологічного дослідження ґрунту Biotrex, розроблену в Японії: завдяки спеціальним планшетам визначається активність та різноманітність ґрунтових мікроорганізмів (індекс Biotrex), що сигналізує про поточний стан ґрунту та дозволяє його скоригувати за допомогою мікробіологічних засобів. Технологія ще не використовується в Україні, проте вже знайшла прихильників в сусідній Польщі.

За даними FAO, озвученими під час заходу, 33% українських сільськогосподарських земель зазнали суттєвої деградації, а це на 13% більше, ніж до повномасштабного вторгнення російської армії до України. У НААН економічні збитки від деградації ґрунтів до початку війни оцінили орієнтовно в 40 млрд грн на рік. А лише за перші три місяці війни збитки українського довкілля сягнули 200 млрд грн.

Заступниця генерального директора з наукової діяльності ДУ «Інститут охорони ґрунтів України», кандидат с.-г. наук Світлана Романова зазначила, що військові конфлікти завжди суттєво впливають на фізико-хімічні властивості ґрунту. Це підтверджують дослідження, проведені в колишніх місцях бойових дій – у Хорватії, Перській Затоці, Боснії, Кувейті. Навіть через 90 років після завершення Першої світової війни деструктивний вплив на властивості ґрунту залишався. Доктор с.-г. наук Максим Солоха констатував, що в місцях боїв на Сході України фахівці ННЦ «Інституту ґрунтознавства і агрохімії ім. О.Н. Соколовського» виявили кадмій, свинець, інші важкі метали та канцерогени. Рух важкої техніки спричиняє ущільнення ґрунту, а земля стає жирною на дотик на найбільш токсичних ділянках.

Вирішити проблему відновлення українських земель після війни можливо лише в тісній співпраці з державними інституціями. Перший заступник міністра аграрної політики та

продовольства України Тарас Висоцький під час конференції підкреслив, що наразі важко вивести чітку цифру пошкодженого ґрунту, але відлік ведеться на понад 1 млн гектар. За словами посадовця, на державному рівні вже зараз впроваджується низка ініціатив: повний моніторинг із чітким та детальним аналізом рівня забрудненості та фіксацією усіх площ, а також покроковий план відновлювальних заходів. Він також повідомив, що в планах законопроектної роботи на 2023 рік включено розробку проекту комплексної стратегії захисту ґрунтів.

Серед практичних підходів до відновлення ґрунту можна назвати використання органічних відходів, мікробіологічних інструментів та технології «нульової» обробки (No-till). Мікробіологічні інструменти дозволяють зменшити пестицидне навантаження та кількість хімічних добрив – ефективність біотехнологій вже доведена на практиці агрохолдингами та фермерськими господарствами. Впровадження вищеназваних підходів – особиста відповідальність аграріїв. Проте комплексне вирішення проблеми деградації можливе лише за умови об'єднання зусиль всіх зацікавлених сторін – держави, бізнесу, науковців, освітян, громадськості. Саме таку думку озвучив голова Комітету з відродження родючості ґрунтів ГС «Органічна Україна», гендиректор компанії БТУ-ЦЕНТР Владислав Болоховський, підводячи підсумки конференції.

Повний запис конференції дивіться [за посиланням](#).

